POLITISK KRONIK

UDLANDET

Januar 1970

1. – Arbejdsminister Viljo Virtanen (soc. dem.) udtræder af den finske regering ved sin udnævnelse til landshøvding. Hans efterfølger er den socialdemokratiske rigsdagsgruppes formand Veikko Helle, der på denne post afløses af professor L. A. Puntila.

Ved omdannelse af den irakiske regering under præsident Ahmed Hassan al-Bakr, der tillige er premierminister, bliver en af lederne af Iraks kommunistparti, Aziz Sharif, justitsminister.

5. – Generalsekretærerne for de tidligere koalitionspartier i den italienske centrumvenstre regering (se 4/7 1969) Arnaldo Farlani, de kristelige demokrater, Francesco de Martino, socialisterne, Mauro Ferri, socialdemokraterne, og Ugo la Malfa, republikanerne, indleder drøftelser om muligheden for at genoprette koalitionen.

10. – I Tripoli offentliggøres navnene på Libyens revolutionsråd (se 1/9 1969). Det består af 12 officerer med oberst Moamar al Kadhafi i spidsen, nr. 2 er kaptajn Abdul Salam Jallud, af de resterende 10 er 8 kaptajner og 2 løjtnanter.– 16. afløser Kadhafi Mahmoud Soliman al Maghrabi som premierminister, og 4 andre medlemmer af revolutionsrådet overtager ministerposter, deriblandt Abdul Salam Jallud, der bliver vicepremierminister og indenrigsminister; Kadhafi overtager selv forsvarsministeriet. Kun 3 civile forbliver i regeringen, deriblandt udenrigsminister Salah Bousseir. I en ny forfatning offentliggjort 11/12 1969 beskrives Libyen som en fri demokratisk republik. Revolutionsrådet har den højeste myndighed, udnævner, ministerrådet, underskriver traktater og erklærer krig. Forfatningen indeholder intet om nogen form for valgt repræsentation.

11. – I Lagos meddeles officielt, at nigerianske forbundstropper har erobret Owerri, hovedstaden i Biafra. General Ojukwu flyver fra Uli lufthavn med ukendt bestemmelsessted for at undersøge fredsmuligheder og vil snart vende tilbage. Nigerias statschef, general Gowon opfordrer oprørstropperne til at nedlægge våbnene og søge beskyttelse hos forbundstropperne. – 12. Forbundstropperne erobrer Uli lufthavn, der er Biafras eneste forbindelse med omverdenen. Generalmajor Philip Effiong, der af general Ojukwu er indsat som fungerende leder i Biafra, giver sine tropper ordre til at standse kampen og udnævner en 5 mands delegation til at forhandle om fred med forbundsregeringen. – 13. Effiong appellerer til general Gowon om at standse forbundstroppernes fortsatte fremrykning, der skaber frygt og lidelser i befolkningen. – 14. Forbundstropperne beordres til at standse kampen. – 15. Generalmajor Effiong skriver i Lagos under på Biafras betingelsesløse kapitulation. Han erklærer, at Biafra er ophørt at eksistere og tilsiger loyalitet fra befolkningen i østregionen. General Gowon lover befolkningen i det tidligere Bi-

afra almindelig amnesti og stiller den under forbundsregeringens beskyttelse. I en radioudsendelse opfordres den nigerianske befolkning til udsoning med de hidtidige fjender, og det siges, at der aldrig vil være borgere af anden klasse i Nigeria. – 18.–19. Under et besøg i Lagos giver FN's generalsekretær U Thant udtryk for sin overbevisning om, at forsoningsprocessen i Nigeria er begyndt. – 29. General Gowon forkynder almindelig amnesti for alle modstandere i den 31 måneder lange borgerkrig.

11.–13. – På et møde i Cairo træffes aftale mellem Den forenede arabiske Republik, Sudan og Libyen om nedsættelse af en række ministerielle kommissioner, som skal koordinere de tre landes politik på en række felter: udenrigspolitik, kommunikationer, transport, undervisning, industri, landbrug og landvinding. Kommissionernes forslag skal forelægges de tre statschefer: præsident Nasser, general Nemeiry og oberst Kadhafi. Det meddeles også, at tre landes militære ledere vil mødes for at studere koordinering af strategien mod Israel.

12. – I Malaysia dannes et råd, som skal fremme harmoni mellem de forskellige racer og foreslå retningslinier for genindførelse af et demokratisk styre. Rådet består af 65 medlemmer under ledelse af vicepremierminister Tun Abdul Razak, lederen af National Operations Council, der i maj 1969 (se 10/5 1969) fik til opgave at bekæmpe raceuroligheder. Rådet boycottes af det ledende oppositionsparti, Det demokratiske aktionsparti, der til medlem af rådet har udpeget en af sine ledere, Lim Kit Siang, der siden urolighederne i maj 1969 har været holdt fængslet af regeringen uden at blive stillet for en domstol.

14. – Forbundskansler Willy Brandt besvarer i forbundsdagen præsident Walter Ulbrichts forslag til traktatudkast mellem Forbundsrepublikken og DDR af 17/12 1969 som grundlag for forhandlinger mellem de to regeringer. Willy Brandt tilbyder udveksling af erklæringer om, at de to stater afstår fra magtanvendelse, og siger, at forhandlingerne skal føres på grundlag af ligeberettigelse og uden diskrimination. Bonn vil imidlertid afvise alle forsøg fra østtysk side på at fremstille deres eget traktatudkast som eneste grundlag for forhandlinger, og Brandt nævner 6 principper, som må danne grundlag for meningsudvekslinger. – 22. Forbundskansler Willy Brandt foreslår i et brev til ministerpræsident Willi Stoph, DDR, at der indledes forhandlinger om udveksling af erklæringer om afkald på magtanvendelse og tilføjer, at forbundsregeringen er parat til at begynde forhandlinger når som helst.

I Japan (se 27/12 1969) danner premierminister Eisaku Sato ny regering. Blandt de ministre, der beholder deres poster i Satos foregående regering, er udenrigsminister Kiichi Aichi og finansminister Takeo Fukuda. Den nye forsvarsminister Yasuhiro Nakasone er kendt som tilhænger af en styrkelse af forsvaret, så Japan bliver i stand til at klare sig uden USA's hjælp.

20. – Efter 2 års pause genoptages samtalerne mellem den amerikanske og den kinesiske ambassadør i Warszawa, som har stået på siden august 1958.

21. – Den franske forsvarsminister Michel Debré oplyser i nationalforsamlingens forsvarsudvalg, at den franske regering er gået med til levering af 100 militære Mirage-fly til Libyen i perioden 1970–74. Fra Washington meldes, at udenrigsminister Rogers har givet udtryk for dyb bekymring for, at flyleverancerne til Libyen skal forrykke våbenbalancen i Mellemøsten. – 27. Premierminister Chaban-Delmas forsvarer i en TV-udsendelse salget af militærfly til Libyen, idet han erklærer, at der ikke er gyldig grund til at tro, at flyene vil blive brugt mod Israel. – Den kendsgerning, at Frankrig leverer militære forsyninger til Libyen, medens embargoen på våben til Israel opretholdes, endog for Mirage-fly, som Israel allerede har betalt, kritiseres stærkt af alle franske

oppositionspartier med undtagelse af kommunisterne, samt af mange medlemmer af gaullistpartiet.

27. – I Lesotho, indtil oktober 1966 britisk protektorat under navnet Basutoland, afholdes de første parlamentsvalg siden landet blev uafhængigt. Overfor premierminister Leabua Jonathans nationale parti, der erkender nødvendigheden af samarbejde med Sydafrika, hvor henved 1/5 af Lesothos 1 mill. indbyggere har deres arbejde, står først og fremmest det mere radikale kongresparti, der ledes af Ntsu Mokhehle, som ønsker at formindske afhængigheden af Sydafrika, som de frygter kan føre til politisk kontrol. 30/1 erklærer Mokhehle, at hans parti har vundet valget, idet det har fået 33 af i alt 60 mandater mod 23 til det nationale parti, medens 4 resultater endnu ikke er opgjort. – 30. Premierminister Jonathan erklærer landet i undtagelsestilstand, suspenderer forfatningen og arresterer kongrespartiets leder Mokhehle og dets formand G. Auda Khasu m. fl. Der fremkommer senere meddelelse om, at to sydafrikanske jurister, der er knyttet til premierminister Jonathans regering, har frarådet ham at suspendere forfatningen, og at den sydafrikanske regering i et budskab til ham har udtrykt misbilligelse af hans planer. – 31. Premierminister Jonathan indrømmer på en pressekonference, at han havde tabt valget, men forsvarer sig med, at kongrespartiet havde taget tilflugt til vold, mord, trusler og tyveri af stemmebokse. Han oplyser, at alle med tillidsposter i kongrespartiet og mange af dets kandidater er blevet arresteret, og at flere arrestationer vil følge. Om kong Moeshoeshoe II, Lesothos nominelle hersker, der er i husarrest, siger han, at han automatisk har abdiceret ved at blande sig i politik og støtte oppositionen.

28. – I Czekoslovakiet sker en ny udrensning (se 28/9 1969) af de liberale elementer i partiledelse og regering. Alexander Dubcek, der 15/12 1969 blev udnævnt til ambassadør i Tyrkiet, fjernes fra kommunistpartiets centralkomité og mister dermed sit sidste officielle hverv i partiet. Samtidig afløses Oldrich Cernik som ministerpræsident i forbundsregeringen af Lubomir Strougal, der i sin tid var indenrigsminister under præsident Novotny, og som i juni 1969 blev vicesekretær i det czekoslovakiske kommunistparti. Cernik forbliver i regeringen som formand for udvalget for teknisk udvikling. Foruden Cernik afgår en række andre ministre, deriblandt viceministerpræsident Josef Kempny. Cernik fjernes også fra politbureauet, det samme er tilfældet med fagforeningslederen Karel Polacek, som i denne egenskab afløses af Jan Piller, og Stefan Sadovsky, der også træder tilbage som førstesekretær for det slovakiske kommunistparti. De tre nye medlemmer af politbureauet er: Josef Korcak, der bliver viceministerpræsident efter Josef Kempny, Josef Lenart, tidligere ministerpræsident under præsident Novotny, der afløser Sadovsky som førstesekretær for det slovakiske kommunistparti, samt Antonin Kapek.

Februar 1970

1. – Ved præsidentvalget i Costa Rica er de to vigtigste kandidater José Figueres Ferrer, der repræsenterer Det nationale befrielsesparti, et demokratisk venstreparti, og Mario Echandi Jiménez, kandidat for Det nationale forenede parti, der er en koalition af forskellige grupper. Figueres får 295.000 stemmer mod Echandis 221.000 og efterfølger den nuværende præsident, José Joaquin Trejos, der valgtes i 1966 som kandidat for Det nationale forenede parti. Figueres var i 1948 leder af irregulære styr-

ker, der besejrede regulære tropper og kommunistiske kommandostyrker, der havde sluttet sig sammen for at hindre den lovlig valgte præsident i at overtage embedet, og præsiderede i 18 måneder over en junta, der gennemførte en række økonomiske og sociale reformer, inden Utilio Ulate overtog præsidentembedet. Senere var Figueres præsident 1954–58.

4. – I Lagos offentliggøres en rapport fra FN's udsending i Nigeria om situationen i de områder, der er hærget af borgerkrigen (se 11/1). Det siges, at livet i østregionen igen næsten er normaliseret, og at den nigerianske forbundsregering viser god vilje til at løse problemerne på tilfredsstillende måde. – 14. En gruppe af observatører fra Storbritannien, Canada, Polen og Sverige rapporterer, at de ikke har fundet noget bevis for folkemord i østregionen, og at forbundstropperne under og efter krigen har optrådt lige så godt som en hvilken som helst anden hær.

4.–8. – På det franske kommunistpartis 19. kongres i Nanterre minder organisationssekretær Georges Marchais, der i den syge generalsekretær Waldeck Rochets sted aflægger beretningen, om at partiet havde udtalt sin misbilligelse af den militære intervention i Czekoslovakiet, men senere havde vist forståelse for Sovjetunionens bestræbelser for en politisk løsning. Marchais angriber partiets tidligere »officielle filosof« Roger Garaudy, som har fordømt invasionen i Czekoslovakiet og krævet, at det franske kommunistparti skal revidere sin analyse af klassekampen og sin fortolkning af den demokratiske centralisme. Garuady bliver ikke genvalgt til centralkomiteen og præsidiet. Waldeck Rochet genvælges som partiets generalsekretær, og til en nyoprettet post som vicegeneralsekretær vælges Georges Marchais, der ligesom Rochet er kendt for sin troskab mod Moskva. – 14.–15. Det radikalsocialistiske parti vedtager på sin kongres i Paris et manifest udarbejdet af partiets nye generalsekretær Jean Jacques Servan-Schreiber, stifteren af det politiske ugeblad L'Express. Programmet indeholder omfattende sociale reformer, adskillelse af politisk og økonomisk magt, decentralisering af forvaltningen og samme uddannelsechance for alle. Kun én stemmer imod manifestet, den tidligere ministerpræsident Felix Gaillard, der bl. a. angriber forslag om at ophæve arveretten til produktionsmidlerne.

7. – Den italienske ministerpræsident Mariano Rumon indgiver den kristelig-demokratiske mindretalsregerings afskedsbegæring til præsident Saragat (se 5/1). – 12. Præsident Saragat overdrager til Mariano Rumor at danne ny regering.

10. – Indiens højesteret erklærer nationaliseringen af 14 banker (se 9/8 1969) for ulovlig, idet den finder, at regeringen ved ikke også at nationalisere mindre banker og udenlandske banker i Indien har overtrådt forfatningens bestemmelser om diskrimination.

11. – Der opstår en politisk krise i Tyrkiet, idet 41 af regeringspartiets parlamentsmedlemmers højre fløj går sammen med oppositionen og forkaster budgettet for 1970 – 14. Premierminister Suleyman Demirel indgiver regeringens afskedsbegæring til præsident Cevdet Sunay, der anmoder ham om at danne ny regering.

12. – I et svar til forbundskansler Willy Brandt (se 14/1) foreslår ministerpræsident Willi Stoph, DDR, forhandlinger i Berlin 19. eller 26. februar. – 18. Brandt modtager indbydelsen, men foreslår, at mødet af praktiske grunde finder sted i sidste halvdel af marts. I sit svar understreger Brandt, at han ikke vil gå med til nogen som helst form for betingelser for mødet. Han kommer ikke ind på Stophs krav om folkeretslig anerkendelse af DDR og præsident Ulbrichts forslag om en »statsaftale«. CDU meddeler, at oppositionen støtter forbundsregeringens beslutning om at indlede forhandlinger med DDR om alle spørgsmål vedrørende tyskernes sameksistens, herunder afkald på magtanvendelse.

14. – En ekstraordinær kongres besegler genforeningen af det splittede finske kommunistparti (se 5/4 1969). Oppositionen får 15 medlemmer i partiets centralkomité mod flertalsgruppens 20 og i politbureauet 6 mod 10. Som formand for partiet fortsætter Aarne Saarinen og som viceformand Erkko Salomaa, begge flertalsgruppen. Oppositionslederen Taisto Sinisalo bliver anden viceformand. Trods modstand fra flertalsgruppen indvælges partiets tidligere formand Aino Aaltonen i centralkomiteen.

19. – Laos premierminister Souvanna Phouma udtaler på en pressekonference, at nordvietnamesiske tropper og Pathet Lao styrker har påbegyndt en generaloffensiv for at erobre den strategisk vigtige Lerkrukkeslette. Under kampene får regeringstropperne hjælp fra amerikanske bombefly. – 25. Det meddeles, at luftbasen Muong Soui lidt vest for Lerkrukkesletten er erobret af de kommunistiske styrker, der hermed behersker hele sletten. – 28. Souvanna Phouma meddeler, at han vil anmode Storbritannien og Sovjetunionen om at indkalde til et møde af de 14 stater, som har underskrevet Genèveaftalerne af 1962 om Laos neutralitet.

22. – Guyana, tidligere Britisk Guiana, som blev uafhængigt i 1966, bliver republik inden for Commonwealth.

22. – Ved en folkeafstemning i Senegal godkendes med overvældende flertal en ny forfatning, enstemmigt vedtaget af nationalforsamlingen 8/12 1969. Ifølge den nye forfatning oprettes der en post som premierminister, og det bestemmes, at premierministeren udpeges af præsidenten og er ansvarlig over for nationalforsamlingen. En anden bestemmelse giver præsidenten ret til at udstede dekreter uden kontrasignatur af nogen kabinetsminister, når det gælder udenrigspolitik, forsvar og udnævnelse af dommere samt udøvelsen af særlige magtbeføjelser. – 26. Præsident Senghor udnævner Abdou Diouf til premierminister, landets første siden Mamadou Dias mislykkede kupforsøg i 1962. Diouf overtager desuden forsvarsministeriet, medens Amadou Karim Gaye fortsætter som udenrigsminister.

Marts 1970

1. – Ved parlamentsvalget i Østrig vinder det socialistiske parti under ledelse af fhv. udenrigsminister Bruno Kreisky en klar sejr over folkepartiet, der ved valget i 1966 opnåede absolut flertal i parlamentet og derefter dannede regering med Josef Klaus som kansler. Valgresultatet er: det socialistiske parti 81 (1966: 74) medlemmer, folkepartiet 79 (85) og frihedspartiet 5 (6). – 3. Præsident Jonas overdrager Bruno Kreisky at danne regering. – 17. Folkepartiet beslutter at sige ja til forhandlinger om dannelse af en koalitionsregering sammen med socialisterne. Kreisky har tilbudt folkepartiet posterne som vicekansler, udenrigsminister, indenrigsminister, handelsminister og undervisningsminister. Socialisterne ønsker selv foruden kanslerposten finansministeriet, forsvarsministeriet, socialministeriet, ministeriet for offentlige arbejder og trafikministeriet.

Ved præsidentvalget i Guatemala sejrer oberst Araña Osorio, der har vundet ry som leder af kampen mod Fidel Castro guerillaen, og som er kandidat for det yderliggående højreparti Den nationale befrielsesbevægelse, med ca. 235.000 stemmer. Hans nærmeste modkandidat, Mario Fuentes Pierruccini, det moderat-konservative Revolutionære parti, den nuværende

præsident Julio Cesar Mendez Montenegro's parti, får ca. 195.000 stemmer; Jorge Lucas Caballeros får ca. 117.000 stemmer. Den sidstnævnte repræsenterer de kristelige demokrater, et nyt parti dannet i 1968, som går ind for dybtgående økonomiske og sociale reformer, og Lucas Caballeros får støtte fra marxistiske og venstreorienterede kredse. Da ingen af kandidaterne har opnået absolut flertal, afgøres valget af kongressen, der 21/3 vælger Araña Osorio med 37 stemmer, medens 17 stemmer på Fuentes Pierruccini. Araña Osorio overtager præsidentembedet 1/7.

2. – Rhodesia proklameres republik (se 11/6 1969) med Clifford Dupont som fungerende præsident. Valg efter den nye republikanske forfatning vil finde sted 10/4.

3. – Præsident Saragat opfordrer Aldo Moro, udenrigsminister i den demissionerede kristelig-demokratiske italienske mindretalsregering (se 7/2) og et fremtrædende medlem af partiets venstre fløj, til at undersøge mulighederne for at danne en flertalsregering, efter at ministerpræsident Mariano Rumor 28/2 har opgivet forsøget. – 11. Aldo Moro opgiver, og hvervet går videre til senatets kristeligdemokratiske præsident Amintore Fanfani, der også må opgive, hvorefter Mariano Rumor 20/3 modtager præsident Saragats opfordring til at gøre et nyt forsøg. – 23. meddeles, at de 4 tidligere koalitionspartier, de kristelige demokrater, socialisterne, socialdemokraterne og republikanerne, er enedes om et kompromis, som kan danne grundlaget for en ny koalitionsregering. I spørgsmålet om adgang til skilsmisse, hvorom der ligger et lovforslag i parlamentet, går aftalen ud på, at der skal føres forhandlinger med Vatikanet, men at den endelige afgørelse skal overlades til parlamentet. Hvad angår holdningen til kommunisterne, åbnes der adgang for socialisterne til at samarbejde med kommunisterne på det kommunale plan, når der ikke eksisterer noget centrum-venstre alternativ. – 27. Mariano Rumor præsenterer en ny 4 parti-regering. Posten som vicepremierminister tilfalder det socialistiske partis generalsekretær Francesco de Martino, medens Aldo Moro fortsætter som udenrigsminister og Emilio Colombo som finansminister. Udenrigsministeren får ifølge aftalen sammen med justitsministeren, republikaneren Oronzo Reale, til opgave at forhandle med Vatikanet om skilsmissespørgsmålet.

6. – Tyrkiets premierminister Suleyman Demirel præsenterer et uændret ministerium for præsident Cevdet Sunay (se 11/2). – 15. Nationalforsamlingen vedtager med 232 stemmer mod 172 en tillidserklæring til Demirels regering; 34 rebellerende medlemmer af retspartiet er fraværende.

11. – Det meddeles, at forhandlinger mellem regeringen i Bagdad og de kurdiske oprørere i Irak, påbegyndt i januar, er resulteret i en overenskomst, som garanterer kurderne lokalt selvstyre i de nordlige områder, ligesom de skal have repræsentation i parlamentet og regeringen i Bagdad. Kurdernes leder, Mullah Mustafa Barzani, udtaler, at Kurdistans demokratiske parti i nær samarbejde med regeringen vil gennemføre overenskomsten efter dens ånd og bogstav. – 20. Ved en regeringsomdannelse i Bagdad får kurderne 5 repræsentanter i regeringen, alle medlemmer af Kurdistans demokratiske partis politbureau.

12. – Ved et suppleringsvalg i Bridgewater genvinder de konservative kredsen med stor fremgang i stemmetal og stærkt forøget majoritet over arbejderpartiet i forhold til valget i 1966. Et suppleringsvalg i South Ayrshire en uge senere er derimod særdeles opmuntrende for arbejderpartiet.

15.–16. – Ved valget til den finske rigsdag sker der store forskydninger i partiernes styrkeforhold til gunst for det konservative nationale samlingsparti og landsbygdpartiet, medens centerpartiet, folkedemo-

kraterne og det socialdemokratiske forbund lider svære mandattab, det sidste parti bliver ikke repræsenteret i den nye rigsdag. Også socialdemokratiet går noget tilbage. Disse forskydninger betyder, at de socialistiske partiers flertal (103 af rigsdagens 200 medlemmer) forvandles til et ikke-socialistisk flertal (112 af 200 medlemmer), og at koalitionsregeringen Koivisto's parlamentariske grundlag svækkes, idet de 5 regeringspartier (socialdemokratiet, centerpartiet, folkedemokraterne, socialdemokratisk forbund og det svenske folkeparti) i den nye rigsdag kun tæller 136 medlemmer mod 165 i den gamle. Valgdeltagelsen er lidt mindre end i 1966, nemlig 82.2 mod 84.9 pct.

De enkelte partiers resultater ved rigsdagsvalget er: Socialdemokraterne 23.4 (1966: 27.2) pct. af de afgivne stemmer og 52 (55) mandater, det nationale samlingsparti 18.0 (13.8) pct. og 37 (26) mandater, centerpartiet 17.1 (21.2) pct. og 36 (49) mandater, folkedemokraterne 16.6 (21.2) pct. og 36 (41) mandater, landsbygdpartiet 10.5 (1.0) pct. og 18 (1) mandater, det svenske folkeparti 5.7 (6.0) pct. og 12 (12) mandater, det liberale folkeparti 6.0 (6.5) pct. og 8 (9) mandater, socialdemokratisk forbund 1.4 (2.6) pct. og 0 (7) mandater, andre (det kristelige valgforbund) 1.2 (0.5) pct. og 1 (0) mandat. Kort efter valget i 1966 gik et medlem af det liberale folkeparti over til centerpartiet, således at centerpartiet i resten af valgperioden havde 50 og det liberale folkeparti kun 8 mandater. Desuden indtrådte i valgperioden en folkedemokratisk suppleant i stedet for et medlem af det socialdemokratiske forbunds gruppe, der afgik ved døden, hvorved folkedemokraternes mandattal forøgedes med 1 til 42 og det socialdemokratiske forbunds repræsentation formindskedes med 1 til 6.

Valget medfører en stærk personfornyelse i rigsdagen, idet ikke mindre end 87 af rigsdagens 200 medlemmer er nyvalgte. 3 medlemmer af regeringen, industriminister Väinö Leskinen (soc. dem.), finansminister Eino Raunio (soc. dem.) og forsvarsminister Sulo Suorttanen (centerpartiet) falder ved valget, det samme gælder formanden i den gamle rigsdag, fhv. statsminister V. J. Sukselainen (centerpartiet) og kommunistpartiets formand Aarne Saarinen samt gruppeformændene Tuure Salo, det liberale folkeparti, Olavi J. Laine, folkedemokraterne, og Tyyne Leiovo-Larsson, det soc. dem. forbund. En lang række medlemmer af den finske delegation til Nordisk Råd med formanden Eino Siren (soc. dem.) i spidsen opnår heller ikke genvalg.

Antallet af kvinder i rigsdagen stiger fra 33 til 43. Ved valget er styrkeforholdet mellem de nu forsonede grupper inden for den folkedemokratiske rigsdagsgruppe (se 14/2) forskudt til gunst for oppositionen, der har fået 12 mandater i den nye rigsdag mod 10 eller 11 i den gamle.

17. – Den amerikanske udenrigsminister William Rogers udtaler, at muligheden af amerikanske landtropper i Laos ikke kan udelukkes; der er dog ikke planer om det i øjeblikket (se 19/2). – 18. Cambodias statschef, fyrst Norodom Sihanouk afsættes ved et kup under ledelse af premierminister, general Lon Nol og fyrst Sirik Matak. Kuppet finder sted, medens Sihanouk opholder sig i Moskva for at søge sovjetrussisk støtte til at få Cambodia renset for 40.000 nordvietnamesiske og Vietcongtropper. Fra Washington meldes, at kuppet sandsynligvis vil få præsident Nixon til at udsætte eller formindske omfanget af den næste planmæssige tilbagetrækning af amerikanske tropper fra Sydvietnam. – 22. Cambodias regering under general Lon Nol opfordrer den internationale kontrolkommission til straks at vende tilbage til Cambodia for at hjælpe med til at få de vietnamesiske tropper ud af landet. Fra Peking meddeler Sihanouk, at han giver afkald på magten i Cambodia og agter at forblive i landflygtighed i Moskva og Peking. 23/3 meddeler Sihanouk imidlertid, at han vil danne eksilregering og organisere en befrielsesbevægelse i Cambodia. – 25. Både Nordvietnams og Den provisoriske revolutionsrege-

ring i Sydvietnams diplomatiske repræsentanter i Pnom Penh trækkes tilbage. – 26. Voldsomme demonstrationer for Sihanouks tilbagevenden finder sted i forskellige landsbyer. De kulminerer i en motoriseret demonstrationsmarch mod Pnom Penh, der standses ved hærens indgriben. Regeringen hævder, at demonstrationerne er organiseret af Vietcong. Demonstrationerne fortsætter de følgende dage. – 30. General Lon Nol meddeler, at han har anmodet FNs sikkerhedsråd om at sende et hold af observatører til Cambodia for at verificere tilstedeværelsen af Vietcong og nordvietnamesiske tropper og deltage i forhandlinger om deres tilbagetrækning.

19. – Det første møde mellem forbundskansler Willy Brandt og ministerpræsident Willi Stoph (se 12/2) finder sted i Erfurt, hvortil det er henlagt i stedet for Østberlin, fordi den østtyske regering ikke ville gå med til, at Brandt som vesttysk forbundskansler lagde vejen hjem over Vestberlin. Der aftales et nyt møde i Vesttyskland nær ved grænsen i maj.

22. – Medlem af det czekoslovakiske kommunistpartis præsidium Vasil Bilak meddeler, at Alexander Dubceks medlemskab af partiet er suspenderet, indtil der foreligger et resultat af undersøgelserne af hans forhold. Bilak udtaler, at medens forandringer i 1968 var nødvendige, var det en stor fejltagelse at vælge en svag mand til leder af partiet. Samtidig med suspensionen af Dubcek er nationalforsamlingens tidligere præsident Smerkovsky og 10 andre ekskluderet af partiet.

DANMARK

Januar 1970

2. – Den såkaldte B. & W.-rapport om byggeriet (se 18/9 1967) offentliggøres.

5. – Ledelsen af Sømændenes Forbund holder i 3 timer direktionskontoret i Danmarks Rederiforening »besat« for at gennemtvinge en lønforhøjelse på 200 kr. om måneden.

10. – Hanne Reintoft, der i 1966 indvalgtes i folketinget som repræsentant for SF, ved sprængningen af SF i 1967 gik over i VS og i august 1968 udtrådte af dette parti for sammen med Kai Moltke at danne »socialistisk arbejdsgruppe«, optages i Danmarks kommunistiske Parti, der herefter for første gang siden 1960 er repræsenteret i folketinget.

12. – Smede- og maskinarbejderforbundets forretningsudvalg udsender en erklæring, der afviser ca. 15.000 medlemmers krav om generelle lønforhandlinger, fordi regeringen ved sin politik udhuler reallønnen. Forretningsudvalget opfordrer til effektiv anvendelse af det bevægelige lønsystem.

13. – Markedsminister Nyboe Andersen fremsætter forslag til folketingsbeslutning om Danmarks godkendelse af Islands optagelse i EFTA og om ratifikation af den i forbindelse hermed den 12/12 1969 undertegnede aftale om en nordisk industrialiseringsfond for Island. Forslaget vedtages enstemmigt 23/1.

Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag til lov om restaurations- og hotelvirksomhed m. v., der skal afløse den gældende beværterlov af 1958. Det gamle bevillingssystem afløses af almindeligt næringsbrev, til udskænkning af alkohol kræves dog fortsat bevilling, der udstedes af kommunalbestyrelsen og gælder for 8 år ad gangen. Adgangen til kommuneafstemning om alkoholbevilling afskaffes. I marketenderier må der ikke føres stærkere øl end almindelig pilsner, til gengæld gives der tilladelse til udskænkning af bordvine. Lovforslaget vedtages enstemmigt 20/3, efter at forbudet mod stærk øl i marketenderier er udgået.

Handelsministeren fremsætter endvidere forslag til lov om registrerede revisorer, hvorved der ved siden af de statsautoriserede revisorer skabes endnu en gruppe offentligt godkendte revisorer. Ordningens gennemførelse ventes at medføre en forbedring af særligt de mindre erhvervsvirksomheders muligheder for at få kvalificeret regnskabsmæssig bistand.

Endelig fremsætter handelsministeren forslag til lov om »Fondet til fremme af teknisk og industriel udvikling«, som skal afløse »Statens lånefond for erhvervsforskning«, oprettet ved lov 11/5 1966. Fondets midler tilvejebringes ved bevilling på de årlige finanslove og kan anvendes til bistand til forsknings- og udviklingsarbejde i danske erhvervsvirksomheder, til indgåelse af kontrakter om udvikling af nye produkter eller produktionsmetoder, til tegning af aktier i danske selskaber, hvis virksomhed er afhængig af udviklingsarbejde og til forskningsresultaters formidling til danske erhvervsvirksomheder. Fondets bistand ydes sædvanligvis som lån, men kan også ydes som tilskud helt eller delvis. Tilbagebetalte ydelser, modtagne licentindtægter, aktieudbytter og lign. indgår i fondet. Lovforslaget vedtages 12/3 med 131 stemmer mod 2 (vs.).

Landbrugsminister Peter Larsen fremsætter forslag til lov om finansiering af

grundforbedring og vandløbsregulering til afløsning af grundforbedringsloven af 8/6 1966 og loven om finansiering af vandløbsregulering m. v. (»landvindingsloven«) af samme dato. Der foreslås en indskrænkning af de områder, inden for hvilke der kan ydes statsstøtte, idet støtten begrænses til i hovedsagen at angå arealer, der hidtil har været udnyttet landbrugsmæssigt. Desuden foreslås, at statstilskud i alle tilfælde begrænses til 25 pct. af samtlige udgifter. Forslaget vedtages enstemmigt 20/3.

Justitsminister Thestrup fremsætter forslag til lov om det stedlige virksomhedsområde for foreninger til brandforsikring af bygninger. Baggrunden for forslaget er ophævelsen af sondringen mellem købstadkommuner og sognekommuner og indebærer, at de bygningsbrandforsikringsforeninger, der står under justitsministeriets tilsyn, fra 1/4 1970 kan tegne brandforsikring overalt i landet. Forslaget vedtages enstemmigt 30/1.

Poul Dam (s.f.) fremsætter 3 lovforslag og bebuder fremsættelse af yderligere 8 forslag til folketingsbeslutning som socialistisk folkepartis alternativ til regeringens oplæg om ligevægt i samfundsøkonomien (se 9/12 1969). Det drejer sig om forslag om ændring af lov om Danmarks Nationalbank, om midlertidige ændringer af lovgivningen om banker og sparekasser og om udstedelse af værdifaste statsobligationer. Det sidstnævnte forslag indeholder bemyndigelse for finansministeren til at udstede værdifaste, indeksregulerede statsobligationer til et samlet pålydende af 10 milliarder kr. i alt i finansårene 1970–71 og 1971–72. Forslaget om Nationalbanken tilsigter ved ændringer i repræsentantskabets sammensætning en mere systematisk integration af Nationalbanken i den økonomisk-politiske beslutningsproces, og forslaget om banker og sparekasser bestemmer, at der ved kgl. anordning kan foretages sådanne midlertidige ændringer i lovgivningen, som efter forhandling mellem den kgl. bankkommissær og Nationalbanken må anses for nødvendige for at regulere omfang og retning af den samlede långivning. 1. behandling 17/2.

Krogstrup-udvalget (se 17/6 1969) afgiver betænkning.

14. – Socialminister Nathalie Lind fremsætter forslag til lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender og i forbindelse hermed forslag om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg, af lov om revalidering og af lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede. Forslaget bygger i overvejende grad på socialreformkommissionens 1. betænkning om det sociale tryghedssystem og dagpenge, afgivet i oktober 1969. I forbindelse med fremsættelsen gør ministeren rede for regeringens almindelige målsætning for en reform af opgavefordelingen og kommer herunder også ind på, hvorledes man kunne tænke sig problemerne løst for fagområder under en række andre ministerier. Man ønsker for det første en koncentration af den lokale kompetence, således at de flest mulige opgaver af lokal karakter overtages af kommunerne og ikke af lokale statslige eller lignende organer. Et andet mål er en decentralisering af kompetence fra centraladministrationen, således at kommunalbestyrelserne inden for de forskellige forvaltningsområder tillægges størst mulig kompetence. Endvidere nævnes, at medens tyngdepunktet i det kommunale arbejde hidtil har ligget hos købstad- og sognekommunerne, vil de nye amtsråd, der omfatter såvel by som land, være naturlige organer, hvor opgaver kræver en fællesløsning for større områder end de enkelte typiske kommuner.

Socialministeren fremsætter endvidere forslag om ændring af lov om den offentlige sygeforsikring. Ved overgangen til fuld folkepension fra 1/4 1970 vil efter de gældende regler ikke blot som hidtil folkepensionister, der oppebærer folkepensionens mindstebeløb, men alle pensionister få adgang til at oppebære lønarbejderdagpenge i tilfælde af sygdom i indtil 312 dage inden for 2 år, såfremt de i de sidste 4 uger umiddelbart forud for

sygdommens indtræden har haft beskæftigelse i mindst 40 timer. Da regeringen har fundet dette urimeligt, foreslås det, at for pensionister, der oppbærer folkepension, invalidepension og enkepension, er dagpengeretten opbrugt ved udbetaling af dagpenge i 78 dage i løbet af 12 på hinanden følgende måneder og endeligt opbrugt ved udbetaling af dagpenge i 234 dage i løbet 36 på hinanden følgende måneder. Lovforslaget vedtages enstemmigt 19/3.

Boligminister Hastrup fremsætter forslag om ændring af byggelov for købstæderne og landet, hvis hovedindhold er, at loven udvides til også at gælde Frederiksberg kommune. Lovforslaget vedtages enstemmigt 10/4, efter at lovens titel er ændret til byggeloven.

Ved 1. behandling af venstresocialisternes forslag om rigsretstiltale mod justitsminister Thestrup (se 16/12) får forslaget kun støtte af Hanne Reintoft (kommunist).

15. – Undervisningsminister Helge Larsen fremsætter forslag til lov om opførelse af et lægevidenskabeligt institutkompleks (Panum-instituttet) ved Københavns universitet. Forslaget bemyndiger undervisningsministeren til indtil 1/4 1984 at anvende 525 mill. kr. til dette formål. Instituttet opføres på Blegdamshospitalets grund. Lovforslaget vedtages 10/4 med 128 stemmer mod 2 (v.s.).

Endvidere fremsætter undervisningsministeren forslag til lov om uddannelsesstøtte, der skal træde i kraft 1. august 1970; samtidig ophæves lov om »Ungdommens uddannelsesfond«s forvaltning og virksomhed. Lovforslaget, der i vidt omfang bygger på von Eyben-udvalgets betænkning af 1968 vedrørende økonomisk støtte til unge under uddannelse, har karakter af en rammelov. På bevillingslovene vil der blive søgt nybevillinger dels til det, som er nødvendigt for at opretholde den gældende støtteordning, dvs. regulering for ændringer i pristal og antal uddannelsessøgende, dels til den fortsatte udbygning af støtteordningen, for finansåret 1970–71 henholdsvis 29 og 21 mill. kr. Støtten kan ydes som stipendier og lån. Til elever under 18 år ydes støtten udelukkende i form af stipendier, til elever over 20 år samt studerende i form af stipendier og lån. Stipendierne kan ydes som trangsstipendier, der tildeles afhængig af ansøgerens og hans forældres (forsørgeres) indtægts- og formueforhold, og grundstipendier, der tildeles alene afhængig af ansøgerens økonomiske forhold. Lånene kan være rentefri i uddannelsestiden og forrentede efter uddannelsestidens afslutning (lån I) eller forrentede i uddannelsestiden og efter uddannelsestidens afslutning (lån II). Endvidere skal staten fortsat kunne yde garanti for uddannelsessøgendes studielån i banker og sparekasser.

16. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om ændring af merværdiafgifts(moms)loven vedrørende offentlige institutioners afgiftsmæssige stilling (»kommunemomsen«). Forslaget vedtages enstemmigt 13/3.

Undervisningsminister Helge Larsen fremsætter forslag til love om universiteternes styrelse. Hovedpunkter i lovforslaget er: Professorer og øvrige heltidsbeskæftigede, fastansatte lærere ligestilles med hensyn til valgret og valgbarhed til de kollegiale organer. Rektor og prorektor skal altid være professorer. De studerende sikres medbestemmelsesret og medansvar for deres egen uddannelse gennem oprettelse af paritetisk sammensatte studienævn og ved retten til at besætte 1/3 af pladserne i konsistorium og fakultets- og fagråd. Den traditionelle fakultetsinddeling kan omlægges, således at fagene i løbet af de kommende 3 år samles i nye, mindre faggrupper.

Sigsgaard (vs.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om udgivelse af et folketingsblad. Omkostningerne ved bladets udgivelse og distribution anslås af forslagsstilleren til ca. 30 mill. kr. om året. Forslaget forkastes ved 2. (sidste) behandling 29/4 med 84 stemmer mod 2. 6 medlemmer undlader at stemme.

Folketinget vedtager enstemmigt forslag om ændring af lov om en statstidende (se 3/12 1969).

I en udtalelse fra LO's forretningsudvalg hedder det, at der ikke kan dokumenteres fald i reallønnen, og at der ikke er mulighed for at rejse generelle lønkrav, idet der ikke kan henvises til bristede forudsætninger for de sidst afsluttede overenskomster. Det siges videre, at uroen på arbejdspladserne er et resultat af regeringens økonomiske politik, og forretningsudvalget opfordrer til øget politisk aktivitet for at fremkalde et regeringsskifte.

18. – På socialdemokratiets ekstraordinære kongres, der først og fremmest er indkaldt for at foretage de nødvendige organisationsmæssige strukturændringer i anledning af den nye kommuneinddeling, og hvor der vedtages et kommunalpolitisk program, har hovedbestyrelsen indstillet, at beslutningen på den ordinære kongres i 1969 (se 15.–19/6 1969) om forbud imod, at et medlem samtidig er folketingsmedlem og borgmester, opretholdes, dog med den tilføjelse, at en borgmester skal kunne genvælges ved førstkommende kommunevalg, men derefter træde tilbage fra folketinget ved det første valg til dette. Kongressen vedtager imidlertid på forslag fra Gladsaxekredsen, hvis borgmester Erhard Jakobsen tillige er folketingsmand, med 268 stemmer mod 141, at beslutningen på kongressen i 1969 først skal have virkning fra 1/4 1970 og kun for fremtidige nye tilfælde. Til ny partisekretær i stedet for folketingsmand Niels Matthiasen vælger kongressen enstemmigt fhv. undervisningsminister K. B. Andersen, der 1/2 nedlægger sit folketingsmandat i overensstemmelse med kongresbeslutningen om, at intet medlem af partiet samtidig kan være fastlonnet partisekretær og medlem af folketinget. Til næstformand i den socialdemokratiske folketingsgruppe vælger gruppen senere i stedet for K. B. Andersen fhv. finansminister Henry Grünbaum.

I sin tale på kongressen retter partiets formand J. O. Krag et skarpt angreb på statsminister Hilmar Baunsgaard og udtaler, at det er forståeligt, at der er skuffelse på arbejdspladserne.

20. – Justitsminister Thestrup fremsætter forslag om ændring af retsplejeloven, hvorefter den beløbsgrænse, der er afgørende for, om en borgerlig sag i første instans skal behandles af underret eller landsret, forhøjes fra 6.000 til 10.000 kr. Forslaget vedtages enstemmigt 10/4.

Poul Dam (s.f.) fremsætter 3 forslag til folketingsbeslutning: om anbringelse af midlerne i visse selskaber m. m., om oprettelse af Danske Erhvervs Investeringsfond og om statslig kvalitetskontrol af industrieksport (se 13/1).

Kjær Rasmussen (vs.) fremsætter forslag til lov om støtte til uddannelse, hvorefter staten skal yde støtte til alle uddannelsessøgende, der er fyldt 15 år. Støtten fastsættes årligt som et ens beløb til alle støtteberettigede, og støttens størrelse beregnes ved indeksregulering med udgangspunkt i beløbet 13.000 kr. for basisåret 1967–68. Omkostningerne for staten ved ordningen er anslået til 5–6 milliarder kr. årligt. 1. behandling 27/1 sammen med regeringsforslaget om samme emne (se 16/1).

I en tale i Herning vender arbejdsminister Lauge Dahlgaard sig mod de lønkrav, der er fremsat fra visse sider i fagbevægelsen, og stempler uroen som delvis politisk inspireret under kommunistisk ledelse.

21. – Godt 3.000 arbejdere på B. & W.'s skibsværft på Refshaleøen nedlægger arbejdet, fordi værftsledelsen har afvist krav om generelle lønforhøjelser.

22. – Undervisningsminister Helge Larsen fremsætter forslag til lov om folkehøjskoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler og efterskoler. De gældende bestemmelser om disse skoleformer findes i forskellige love, men på baggrund af den nye fælles tilskudslov af 1969 er det fundet ønskeligt og praktisk at samle også de øvrige regler i en fælles lov.

Ca. 2.000 strejkende B. & W.-arbejdere går i demonstrationstog til Jern- og Metal-

industriens Sammenslutning og Centralorganisationen af Metalarbejdere. Arbejderne på Svendborg skibsværft nedlægger arbejdet.

Smedeforbundets formand Hans Rasmussen opfordrer den socialdemokratiske folketingsgruppe til omgående i folketinget at fremsætte lovforslag om en generel lønforhøjelse. Både socialdemokratiets og socialistisk folkepartis folketingsgruppe samt LO afviser tanken om at gennemføre lønforhøjelser ad lovgivningsvejen.

23. – Forslaget om fremgangsmåden ved udpantning for skatter og afgifter m. v. samt forslaget om ændring af retsplejeloven (se 3/12 1969) vedtages enstemmigt.

B. & W.-arbejderne vedtager at fortsætte strejken, medens arbejderne på Svendborg skibsværft genoptager arbejdet, men nedlægger det igen senere på dagen.

Arbejdsgiverforeningens hovedbestyrelse giver sin fulde tilslutning til, at foreningen og dens medlemsorganisationer afviser ønsker om ændringer i de gældende overenskomster.

25. – Forbundsformand Anker Jørgensen, arbejdsmandsforbundet, foreslår, at 1 pct. af bankernes rentemarginal båndlægges i en statslig fond.

26. – B. & W.-arbejderne vedtager ved skriftlig afstemning med 1.091 stemmer mod 979 at gentoptage arbejdet. Også på Svendborg skibsværft genoptages arbejdet, men nedlægges senere på dagen for tredie gang. I enkelte andre virksomheder nedlægges arbejdet også i forbindelse med lønkrav.

Smede- og maskinarbejderforbundets hovedbestyrelse advarer indtrængende forbundets medlemmer mod at lade overenskomstmæssige lønkrav understøtte gennem uvarslede strejker.

27. – Øman (s.f.) fremsætter 3 forslag til folketingsbeslutning: om en finansieringsfond for boligbyggeri, om foranstaltninger til fremme af byggeriet og om en pensionsreform, og Poul Dam (s.f.) fremsætter 2 forslag til folketingsbeslutning: om foranstaltninger til imødegåelse af spekulationsbetonede dispositioner vedrørende fast ejendom og om kommunernes adgang til lånefinansering (se 13/1).

28. – Efter forhandlinger mellem B. & W.'s ledelse, repræsentanter for arbejderne, fagforbundene og jernindustriens sammenslutning udsendes et fællesreferat, hvorefter lønspørgsmål henvises til fornyet lokal forhandling. Centralorganisationen af Metalarbejdere opfordrer afdelingerne på B & W. til at opsige aftaler om bonusordninger og akkorder.

29. – I folketinget føres en langvarig debat fremkaldt af to forespørgsler, den ene fra socialdemokratiet, der ønsker at vide, hvad regeringen vil gøre for at modvirke de urimelige virkninger af regeringens økonomiske politik, den anden fra socialistisk folkeparti, der spørger om, hvad regeringen agter at gøre for at fjerne grundlaget for den uro, dens politik har vakt på arbejdspladserne. Socialdemokratiets ordfører Anker Jørgensen resumerer partiets forslag i den aktuelle situation således: Børnetilskuddene forhøjes væsentligt, folkepensionisterne får mulighed for at tjene indtil 2.000 kr. uden skattevirkning, de uheldige virkninger af de forskellige skatteprocenter i kommunerne søges afbødet, dagpengene under ledighed, sygdom og ulykke forhøjes fra 80 til 90 pct. af lønindtægten, boligsikringen forhøjes i overensstemmelse med løn- og prisudviklingen, regeringen bør give tilsagn om, at huslejen i den gamle boligmasse ikke sættes yderligere i vejret og må afstå fra foranstaltninger, der fordyrer boligbyggeriet, der må gøres nye forsøg på at bremse jordspekulationen, der må optages nye forhandlinger om en bedre byrdefordeling og udskrivningsprocenten for kildeskatten nedsættes. Desuden bør man se alvorligt på problemerne omkring rentemarginalen og prisstigningerne. Statsminister Baunsgaard skønner, at gennemførelsen af disse forslag vil forringe den statsfinansielle stilling med ca. 2 milliarder

kroner og erklærer, at regeringen ikke vil opgive den stramme finanspolitik. Regeringen erkender imidlertid, at de folkepensionister, der har mindre biindtægter ved siden af folkepensionen, ikke har fået fuld kompensation ved overgangen fra det gamle skattesystem til kildeskatten, og statsministeren meddeler, at finansministeren og socialministeren arbejder med en løsning af dette problem. Debatten slutter med, at folketinget enstemmig med 160 stemmer s., k.f., v., r.v., s.f. og kommunisten Hanne Reintoft), 2 vs. stemmer ikke, vedtager en dagsorden, hvorefter tinget beslutter straks at nedsætte et 21 mands udvalg til hurtig behandling af de i debatten fremsatte forslag og synspunkter. Med vedtagelsen af dette forslag bortfalder et af Sigsgaard (v.s.) fremsat dagsordenforslag, der opfordrer regeringen til at stille forslag om en lempelse af indkomstbeskatningen ved forhøjelse af personfradraget allerede for indeværende skatteår med 1.200 kr. til 6.200 kr.

På en konference af skibsværftsarbejdernes fællestillidsmænd besluttes det at opfordre samtlige landets værftsarbejdere til at nedlægge arbejdet i 24 timer mandag 2/2 kl. 6. Såvel smedeforbundet som LO's formand Thomas Nielsen advarer mod at følge tillidsmændenes opfordring.

30. – Morten Lange (s.f.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om en landbrugsreform. 1. behandling 13/3.

Folketinget vedtager enstemmigt forslaget om Danmarks Journalisthøjskole og Institut for Presseforskning se 8/10 1969). 6 medlemmer undlader at stemme.

Februar 1970

2. – Omkring 30.000 arbejdere nedlægger arbejdet i protest mod regeringens økonomiske politik (se 29/1).

3. – Justitsminister Thestrup fremsætter forslag om ændring af lov om udlændinges adgang til landet m. m. og af lov om rettens pleje. Efter lovforslagene bliver de almindelige regler om domstolskontrol med administrativ frihedsberøvelse gældende også for frihedsberøvelse af udlændige i medfør af udlændingeloven, dog således at frihedsberøvelsen skal vare ud over 3 dage, før sagen kan kræves bragt for retten.

Folketinget vedtager ved 3. behandling forslag til lov om styrelsen af kommunernes skolevæsen og af virksomhed efter lov om fritidsundervisning m. v. (se 8/10 1969). Vedtagelsen er enstemmig, idet dog 2 (v.s.) undlader at stemme.

4. – Minister for offentlige arbejder Guldberg fremsætter forslag til lov om projektering af en ny fast forbindelse over Storstrømmen med tilsluttende motorvejsanlæg. Med den valgte linieføring – Farølinien – er udgiften opgjort til 423.2 mill. kr.

Arbejdsminister Lauge Dahlgaard fremsætter 4 lovforslag: om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring, om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, om ændring af lov om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere og om ændring af lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse. De 3 sidstnævnte lovforslag, der omhandler arbejdsmarkedsnævnenes funktionsperiode og dagpengehjælpens varighed, kursusnævnet og overførelse af amtsarbejdsnævnenes opgaver i henhold til beskæftigelsesloven til arbejdsmarkedsnævnene, er konsekvenser af det førstnævnte, hovedforslaget. Efter dette nedsættes antallet af arbejdsmarkedsnævn fra 29 til 14, svarende til antallet af de nye amter, arbejdsformidlingskontorernes antal formindskes i samme forhold, og der oprettes et rådgivende landsarbejdsnævn. Hvad arbejdsløshedsfor-

sikringen angår, fastsættes maksimumssatsen for dagpenge ved ledighed til 90 pct. af den gnstl. timeløn for alle arbejdere inden for håndværk og industri, der åbnes adgang for deltidsbeskæftigede til at blive medlemmer af en arbejdsløshedskasse og oppebære understøttelse, når de bliver ledige, og der foreslås nye regler vedrørende retten til dagpenge for folke-, invalide- og enkepensionister (se 14/1). Forslagene med undtagelse af forslaget om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring, der tages tilbage, vedtages ved 3. behandling 19/3.

Arbejdsministeren fremsætter endvidere forslag til folketingsbeslutning vedrørende den af den internationale arbejdskonference i Genève i 1964 vedtagne konvention om beskæftigelsespolitik.

5. – Forhandlingerne i 21 mands udvalget (se 29/1) sprænges. I en beretning fra udvalget hedder det dog, at regeringen er villig til at medvirke til at fjerne skævheder i indkomsterne som følge af den stramme politik, og at der derfor vil blive fremsat forslag om de sociale pensioner og dagpengeydelserne. Endvidere vil regeringen tage initiativ til en overvejelse af en ændring af rentemarginalen med henblik på spændvidden mellem indlåns- og udlånsrenten.

Efter det negative resultat af forhandlingerne i udvalget fremsætter såvel s. som s.f. forslag til folketingsbeslutning. Det socialdemokratiske forslag, der fremsættes af Anker Jørgensen, omfatter flg. punkter: forhøjelse af lønmodtagerfradraget fra 1.500 til 2.500 kr., idet man dog også er villig til at forhandle om en skattelettelse i form af et lønmodtagertilskud; kompensation til folke- og invalidepensionister; forhøjelse af børnetilskuddet med 200 kr. pr. barn; forhøjelse af arbejdsløshedsdagpengenes maksimum fra de nuværende 80 til 90 pct., beregnet efter den individuelle fortjeneste; ajourføring af boligsikringen med pris- og indkomstudviklingen og 100 mill. kr. til fordeling blandt vanskeligt stillede kommuner. Til gengæld er s. villig til at forhandle om forhøjelse af formueskatten, idet den skattefri bundgrænse på 300.000 kr. bevares, skærpelse af kapitalvindingsskatten og formindskelse af rentemarginalen, så vidt muligt gennem en forhøjelse af indlånsrenten.

Socialistisk folkeparti foreslår bl. a. et lønmodtagertilskud på 500 kr. for indkomster mellem 10.000 og 30.000 kr. og på 250 kr. for indkomster mellem 30.000 og 40.000 kr.

Ved forslagenes 1. behandling 20/2 forkastes et dagsordensforslag af Anker Jørgensen med 85 stemmer mod 68. Forslaget indeholder en opfordring til regeringen om at fremsætte lovforslag, der på afgørende punkter imødekommer de beslutningsforslag, oppositionen har stillet til afhjælpning af de sociale skævheder i regeringens økonomiske politik. Derefter vedtages en af Morten Lange (s.f.) foreslået dagsorden, hvorefter folketinget konstaterer, at der ikke er mulighed for forlig om de af oppositionen stillede forslag. Vedtagelsen sker enstemmigt med 68 stemmer (s. og s.f.) medens 86 – regeringspartierne og kommunisten – undlader at stemme.

Minister for offentlige arbejder Guldberg fremsætter forslag om forlængelse af statsgaranti i forbindelse med Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde, idet garantibeløbet samtidig foreslås forhøjet fra højst 6.75 mill. kr. årlig til højst 14.5 mill. kr.

Skibsværfterne har sendt de tillidsmænd, der deltog i opfordringen til 24 timers strejken, et brev, hvori det henstilles til dem, at de trækker sig tilbage som tillidsmænd.

6. – Ved 1. behandling af det socialdemokratiske forslag til lov om revision af de kommunale forhold i hovedstadsområdet (se 17/12 1969) oplyser indenrigsminister H. C. Toft, at regeringen har besluttet at nedsætte et særligt hovedstadsreformudvalg, som skal overveje, hvilke ændringer i de bestående kommunale forhold i hovedstadsområdet der må anses for ønskelige for at tilvejebringe et hensigtsmæssigt administrativt grundlag for den fremtidige varetagelse af de kommunale og

amtskommunale samt andre fælles opgaver inden for området. Udvalget får 17 medlemmer, hvoraf 5 skal vælges af folketingets partier og 5 af hovedstadsområdets tre amtsråd samt København og Frederiksberg, hvortil kommer repræsentanter for de kommunale organisationer og embedsmænd. Departementschef Zeuthen, indenrigsministeriet, bliver udvalgets formand.

Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag til lov om mønstre. Forslaget vedtages enstemmigt 30/4.

Omkring 11.000 mand går i strejke efter værfternes henstilling til tillidsmændene. LO-formanden Thomas Nielsen giver kommunisterne skylden for strejken og for dermed at have ødelagt de positive muligheder for at opnå resultater ad parlamentarisk vej. Såvel Centralorganisationen af Metalarbejdere som DASF sender opfordringer til medlemmerne om ikke at nedlægge arbejdet.

9. – Typograferne i det storkøbenhavnske område opfordrer samtlige københavnske arbejdere til at deltage i et protestmøde foran Dansk Arbejdsgiverforenings bygning mod arbejdsgiverne og regeringen. 2–3.000 arbejdere deltager i demonstrationen.

11. – Arbejdsretten afsiger dom med nye forhøjede bodsbeløb i sagen om ulovlig arbejdsnedlæggelse hos Århus Flæskehal/Plumrose afd. i Viby.

12. – Skibsværfternes tillidsmænd mødes med Centralorganisationen af Metalarbejderes forretningsudvalg, og arbejdet på værfterne genoptages.

13. – Ved et møde mellem Jern- og Metalindustriens Sammenslutning og Centralorganisationen af Metalarbejdere erkender centralorganisationens forretningsudvalg og værfternes tillidsmænd, at opfordringen til at etablere arbejdsnedlæggelse 2/2 var en overtrædelse af overenskomsten, hvorefter værfterne meddeler, at sagerne mod tillidsmændene er trukket tilbage.

14. – På en faglig landskonference, som repræsenterer fagbevægelsens yderste venstrefløj, nedsættes et aktionsudvalg, der får til opgave »at tage alle initiativer, der er nødvendige, uanset arbejdsretlige og overenskomstmæssige begrænsninger. Det skal træde i funktion, »hvis arbejdsgiverne vover at indbringe den seneste tids strejker for arbejdsretten.«

Ved LO's informationsmøde i Odense siger formanden Thomas Nielsen bl. a., at man ved en fortsættelse af urolighederne kun har gjort ondt værre, og at arbejdsretten nok er gået et skridt for vidt med bodsforhøjelsen, men at den bør bevares, selv om LO's stilling til retten må overvejes.

17. – Socialminister Nathalie Lind fremsætter forslag til lov om den sociale pensionsfond (se 9/12 1969). Forslaget går ud på at tilvejebringe de økonomiske forudsætninger for ydelse af en tillægspension til alle, der oppebærer folke-, invalide- eller enkepension. Midlerne skaffes gennem et særligt folkepensionsbidrag (1 pct. af skalaindkomsten i 1971, 1972 og 1973, derefter 2 pct.) Det særlige bidrag henlægges til en social pensionsfond, hvis midler anbringes i obligationer. Til fonden overføres desuden et beløb på 216 mill. kr., som i sin tid blev hensat i Nationalbanken med henblik på en senere udbygning af folkepensionen. Forslag til lov om gradvis gennemførelse af tillægspension fra 1976 skal fremsættes i folketingsåret 1974–75, og fra 1982 anvendes hele det særlige folkepensionsbidrag til ydelse af tillægspension. Renterne af fondens obligationsbeholdning anvendes dels til ydelse af tillægspension, dels til henlæggelse til fonden.

Arbejdsgiverforeningens formand Svend Heineke meddeler, at arbejdsretten har tilkendegivet, at de forhøjede bodssatser for ulovlig arbejdsnedlæggelse kun vil blive anvendt på strejker, der har fundet sted i år. Tilkendegivelsen er fremkaldt af arbejdsgiverformanden, der havde krævet, at de forhøjede bodsbeløb skulle have tilbagevirkende kraft for gamle strejkesager,

som endnu ikke var pådømt af arbejdsretten, men havde trukket kravet tilbage.

18. – Folketinget vedtager enstemmigt forslag til beslutning angående Danmarks ratifikation af Den internationale Sukkeroverenskomst af 1968.

19. – Indenrigsminister H. C. Toft fremsætter forslag om ændring af lov om valg til folketinget. Hovedindholdet i lovforslaget, der inden fremsættelsen har været behandlet i et folketingsudvalg, er ændringer i valgkredsinddelingen, derunder en nedsættelse af antallet af amtskredse og som følge heraf en omfordeling af mandater på områder og stor- og amtskredse.

Hanne Reintoft (komm.) fremsætter forslag til lov om ophævelse af arbejdsretten 1. beh. 15/4.

20. – Vivike (s.f.) fremsætter forslag om ændring af vandløbsloven, hvorefter staten betaler anlægsudgifterne ved effektive rensningsanlæg og afskærende ledninger. 1. behandling 21/4.

23. – 80–90 kran- og truckførere hos B. & W., Refshaleøen, nedlægger arbejdet efter at lønforhandlinger med ledelsen er brudt sammen.

24. – Sømændenes Forbund beslutter at boykotte arbejdsrettens behandling af sømændenes deltagelse i 24 timers strejken. LO-formanden Thomas Nielsen betegner det som en tom demonstration, da det er LO, der fører sagerne på medlemmernes vegne.

26. – Kran- og truckførernes strejke på B. & W. behandles på et forberedende møde i arbejdsretten. Retsformanden henstiller til de strejkende at gå i arbejde, men strejken fortsætter. Strejken bevirker, at kun ca. 750 af værftets ca. 3.000 arbejdere kan beskæftiges.

28. – B. & W.'s direktør K. A. Rasmussen udtaler, at værftets eksistens står på spil, hvis strejken fortsætter.

Marts 1970

2. – I en foreløbig kendelse af arbejdsretten erklæres kran- og truckførernes strejke på B. & W. for ulovlig, og de strejkende får pålæg om at genoptage arbejdet.

3. – Der afholdes valg til kommunalbestyrelserne i de 277 kommuner og til amtsrådene i de 14 amter, der er resultatet af kommunesammenlægningerne pr. 1/4 1970. Valgdeltagelsen er ringe, kun ca. 70 pct. mod 77 pct. i 1966, for amtsrådsvalgene alene kun ca. 67 pct. I Københavns kommune er stemmeprocenten helt nede på 61.4. For landet som helhed giver en sammenligning med kommunevalgene i 1966 og folketingsvalget i 1968 følgende resultat, når man for 1970 sammenlægger stemmetallene ved amtsrådsvalgene og i København og Frederiksberg kommuner og for 1966 stemmetallene ved amtsrådsvalgene, i købstæderne og i København og Frederiksberg.

Valget er en klar sejr for socialdemokratiet, der som det eneste parti har betydelig fremgang både i forhold til det se-

	Komm. valg 1966	Fkt. valg 1968	Komm. valg 1970
	Procent af afgivne stemmer		
Socialdemokratiet .	36.2	34.2	42.9
Radikale venstre ..	6.0	15.0	9.8
Konservat. folkep. .	24.7	20.4	21.0
Venstre	20.4	18.6	19.9
Retsforbundet	0.7	0.7	0.7
Socialistisk folkep. .	7.3	6.1	3.5
Kommunisterne ..	1.0	1.0	1.1
De uafhængige ...	0.4	0.5	0.0
Venstresocialisterne	–	2.0	0.6
Slesvigsk parti	0.3	0.2	0.3
Andre lister	2.0	1.3	0.2

neste folketingsvalg og i forhold til kommunevalget i 1966. De radikale går stærkt tilbage i sammenligning med folketingsvalget, men har en betydelig fremgang i forhold til forrige kommunevalg. Omvendt er såvel de konservative som venstre gået lidt frem siden folketingsvalget, men tilbage i forhold til kommunevalget i 1966. SF viser stærk tilbagegang såvel i forhold til folketingsvalget som navnlig i forhold til kommunevalget i 1966; herved må dog tages i betragtning, at SF ikke havde opstillet i alle kommuner og udskillelsen af venstresocialisterne i 1967.

I Københavns kommune genvinder socialdemokratiet flertallet i borgerrepræsentationen. Partistillingen efter valget er: s. 31 (1966: 23), r.v. 5 (2), k.f. 11 (15), v. 1 (1), s.f. 5 (13, hvoraf 7 gik til vs.), komm. 1 (1), vs. 1 (0). I de traditionelt konservative kommuner i hovedstadsområdet, Frederiksberg, Gentofte, Lyngby-Tårbæk og Søllerød, bevarer de konservative flertallet, men deres stilling svækkes noget. I Gladsaxe befæster socialdemokratiet sin førende stilling under borgmester, folketingsmand Erhard Jakobsen, der får over 20.000 personlige stemmer eller ca. 84 pct. af socialdemokratiets samlede stemmetal. En anden populær socialdemokratisk borgmester Henning Rasmussen, Esbjerg får godt 16.000 personlige stemmer og sikrer sit parti sejren. I landets 3 største storkommuner Århus, Aalborg og Odense, bevarer socialdemokratiet ligeledes flertallet, i Odense dog kun med støtte af socialistisk folkeparti.

I 3 af de nye amter, Århus (Østjylland), Storstrømsamtet og Bornholm, besætter socialdemokratiet flertallet af pladserne i amtsrådet og vælger amtsborgmester, i Roskilde amt vælges også socialdemokratisk amtsborgmester, men med det radikale venstres hjælp. De konservative får med støtte fra v. og r.v. amtsborgmesterpladsen i Københavns amt, og i Fyns amt vælges radikal amtsborgmester med støtte fra k.f. og v. I de øvrige 9 amter får venstre amtsborgmesterposten, i Frederiksborg amt, hvor regeringspartierne har flertal i amtsrådet, med støtte fra s. og r.v. Venstre besætter også langt de fleste borgmesterposter i de 277 primærkommuner.

4. – Sigsgaard (v.s.) fremsætter forslag om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg, hvorefter direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen får mulighed for at give tilladelse til kollektive ledelsesformer på institutionerne under direktoratet 1. behandling 16/4.

Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening meddeler, at renteaftalen, der under forskellige former har været gældende siden 1935, er opsagt med 3 måneders varsel. I meddelelsen henvises til, at de indberetninger, handelsministeren har modtaget fra Nationalbanken og bank- og sparekassetilsynet, viser, at renteaftalen ikke længere nyder støtte hos de myndigheder, der har ansvaret for rentepolitikken (se 3/2).

Efter 12 dages strejke genoptager kran- og truckførerne på B. & W. arbejdet, og der holdes mæglingsmøde i Jern- og Metalindustriens Sammenslutning, hvor der opnås enighed om en lønforhøjelse på 26 øre i timen samt bortfald af den hidtidige reguleringsordning. Der skal optages forhandlinger om en moderne lønreform.

10. – Undervisningsminister Helge Larsen fremsætter forslag om ændringer i lov om folkeskolen. Hovedformålet med lovforslaget er at skabe mulighed for at indføre 5 dages ugen i folkeskolen fra det kommende skoleårs begyndelse. Desuden indeholder forslaget bestemmelse om indførelse af seksualundervisning som et fast led i undervisningen.

11. – Ved 2. behandling af regeringsforslaget om liberalisering af lovgivningen om svangerskabsafbrydelse (se 6/11 1969) har flertallet af de socialdemokratiske udvalgsmedlemmer og s.f. stillet ændringsforslag, hvorefter kvinden efter orientering i mødrehjælpen selv afgør, om hun vil gennemføre et svangerskab eller ikke. Ændringsforslaget forkastes med 108 stemmer mod 51; 2 medlemmer undlader at stemme.

12. – Finansminister Poul Møller fremsætter forslag om ændring af lov om opkrævning af indkomst-og formueskat for personer m. v. (kildeskat). Formålet er at give folke-, invalide- og enkepensionister, der på grund af en mindre indtægt ved siden af pensionen har fået en utilsigtet skatteforhøjelse ved overgangen til kildeskat, kompensation herfor, og forslaget går ud på at forhøje personfradraget med 3.000 kr., når den skattepligtige indkomst ikke overstiger 17.000 kr.; er indkomsten over 17.000 kr., foreslås de 3.000 kr. nedsat med 30 pct. af det beløb, hvormed den skattepligtige indkomst overstiger 17.000 kr., hvilket vil medføre, at forhøjelsen af personfradraget helt bortfalder ved en skattepligtig indkomst på 27.000 kr. Forslaget skønnes for 1971 at medføre et provenutab på ca. 250 mill. kr. Da denne ordning af tekniske grunde ikke kan gennemføres før 1/1 1971, fremsætter socialminister Nathalie Lind samtidig forslag til lov om en særlig ydelse til folke-, invalide- og enkepensionister. Alle der pr. 1/7 1970 oppebærer pension efter de sociale pensionslove, vil få udbetalt en engangsydelse varierende fra 110 til 1.100 kr. efter pensionistens indtægt. Udgiften til engangsydelsen skønnes at ville blive af samme størrelsesorden som provenutabet ved gennemførelse af finansministerens forslag.

Finansministeren fremsætter endvidere forslag om ændring af lov om beskatningen af renteforsikringen m. v. Forslaget går ud på en ajourføring af det såkaldte begrænsede fradrag, inden for hvilket der er fradragsret for livsforsikringspræmier, indskud på børneopsparingskonti, selvpensioneringskonti og bidrag til kapitalpensionsordninger. Under hensyn til prisudviklingen foreslås beløbet forhøjet fra 2.500 kr. til 3.000 kr. med virkning for indkomståret 1971.

Indenrigsminister H. C. Toft fremsætter forslag til lov om værnepligtens opfyldelse ved bistandsarbejde i udviklingslandene. Tjenestetiden for u-landsværnepligtige skal udgøre 2 år, hvortil i almindelighed kommer en forudgående u-landsuddannelse af 3 måneders varighed.

Handelsminister Knud Thomsen fremsætter forslag til ny lukkelov. Forslaget bestemmer, at detailsalg kun må finde sted på hverdage inden for tidsrummet fra kl. 6 til kl. 18, på torsdage dog til kl. 21 og på lørdage til kl. 12. Den sidste hverdag før en helligdag, dog ikke en almindelig søndag, samt på den sidste søndag og på de sidste 6 hverdage før juleaftensdag må detailsalg finde sted fra kl. 6 til kl. 21. Kommunalbestyrelsen kan dog efter retningslinier givet af handelsministeren fastsætte udvidede åbningstider for butikker i en række tilfælde, bl. a. i områder, der i udpræget grad benyttes til sommer- og weekendophold.

Kirkeminister Arne Fog Pedersen fremsætter forslag om ændring af den kirkelige lovgivning som følge af ændringerne i den kommunale inddeling.

Erling Dinesen (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en revision af lov om mægling i arbejdsstridigheder. Af bestemmelser, der særlig trænger til revision, nævnes sammenkædningsreglerne og afstemningsreglerne, ligesom forligmandskollegiets adgang til at udsætte arbejdsstandsninger ønskes begrænset. Det fremhæves, at det med rette giver anledning til utilfredshed, når nye overenskomster først er trådt i kraft længe efter de gamles udløbstid. 1. behandling 15/4 sammen med det kommunistiske forslag om ophævelse af arbejdsretten.

13. – Statsminister Hilmar Baunsgaard fremsætter forslag til lov om økonomisk bistand til et finansieringsinstitut for dagspressen. Forslaget bemyndiger statsministeren til af statskassen at yde en garanti på indtil 30 mill. kr. og et årligt tilskud på 2 mill. kr. til et finanseringsinstitut for dagspressen. Tilskuddet skal betragtes som en imødekommelse af den af dagbladene fremsatte betragtning, at staten bør yde dagspressen annoncebetaling for offentliggørelsen af klasselotteriets trækningslister. I bemærkningerne til lovforslaget nævnes, at i betænkningen »Dagspressen og samfundet«, offentliggjort 24/9 1969, er sta-

tens provenutab ved dagbladenes fritagelse for papirafgift og moms på bladsalget samt lave takster for avispostbesørgelse opgjort til 82 mill. kr. årligt.

Boligminister Hastrup fremsætter forslag til lov om kreditinstitutter. Forslaget bygger på realkreditkommissionens betænkning, offentliggjort 14/1, og på redegørelsen fra obligationsmarkedsudvalget (Kurt Hansen-udvalget), som den blev udmøntet i de 3 før jul fremsatte lovforslag (se 9/12 1969).

Boligministeren fremsætter endvidere forslag om ændring af lov om midlertidig regulering af boligforholdene, lov om boligbyggeri og lov om boligsikring. Hovedpunkter i forslagene er: Privat udlejningsbyggeri i huslejeregulerede områder må under visse forudsætninger forhøje lejen med indtil 25 pct. ved genudlejning af lejligheder, der er taget i brug inden udgangen af 1964. En væsentlig del af lejeforhøjelsen skal bindes i Grundejernes Investeringsfond, hvoraf halvparten kan anvendes til forbedring af beboelsesejendommene. Også ved oprettelse af ejerlejligheder skal der ske indbetaling til fonden. Ved genudlejning i socialt boligbyggeri fra før udgangen af 1964 indbetales et forhøjet bidrag til Boligselskabernes Landsbyggefond, og hele beløbet skal anvendes til selvfinansiering og nedbringelse af lejen i nybyggeriet. Boligsikringsordningens maksimumgrænser forhøjes for lavere indkomstgrupper. Loven om ejerlejligheder revideres, således at der ikke må oprettes ejerlejligheder i ejendomme, der er taget i brug før 1/4 1961.

Ove Hansen fremsætter 3 forslag til folketingsbeslutning: om gennemførelse af et skattegrundlagstilskud for kommunerne, om gennemførelse af en analyse af kommunernes udgifter med henblik på en tilskudsordning af lovbundne opgaver og om etablering af en fast låneordning for udviklings- og vækstkommuner. 1. behandling 6/5.

Evald Kristensen (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning, der opfordrer socialministeren til at fremsætte lovforslag om forhøjelse af børnetilskuddet med 200 kr. pr. år og tilsvarende forhøjelse af andre familieydelser. 1. beh. 16/4.

Karl Max Rasmussen (s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om offentlig forebyggende børnetandpleje. 1. beh. 23/4.

Sigsgaard (v.s.) fremsætter forslag til folketingsbeslutning om undersøgelse af benzinhandelens forhold. 1. beh. 22/4.

17. – Den økonomiske årsoversigt fra regeringens økonomiske sekretariat offentliggøres. Oversigten kommer til det resultat, at det personlige forbrug i 1970 kun kan forøges med et par procent i forhold til 1969, såfremt underskuddet på betalingsbalancen på 3.1 milliarder kr. i 1969 skal kunne nedbringes.

Regeringen beslutter med øjeblikkelig virkning at indføre stop for igangsættelse af nye statslige bygge- og anlægsarbejder, visse anskaffelser m. v., med den motivering, at der i forårsmånederne og sommeren ventes forstærket efterspørgsel efter arbejdskraft. De nærmere bestemmelser offentliggøres 20/3 i et cirkulære fra finansministeriet. Stoppet gælder til 15/10 1970. Undtaget er bygge- og anlægsarbejder i Grønland, arbejder der udføres med lån fra statens bygge- og boligfond, saneringer med lån og tilskud i henhold til boligloven, kollegier samt bygge- og anlægsarbejder nord for Limfjorden og på Mors.

18. – Folketinget vedtager ved 3. behandling forslag til lov om svangerskabsafbrydelse m. v. (se 11/3) med 100 (20 s., 30 k.f., 26 v. og 24 r.v.) stemmer mod 20 (12 s., 3 k.f., 3 v. og 2 s.f.) medens 41 (24 s., 2 k.f., 4 v., 1 r.v., 6 s.f, 1 vs. samt kommunisten Hanne Reintoft, løsgængeren Kai Moltke og grønlænderen Rosing) undlader at stemme. 18 medlemmer – 7 s., 2 k.f., 1 v., 2 r.v., 3 s.f. og 1 v.s. samt færingen Hakún Djurhuus og grønlænderen Knud Hertling – er fraværende.

Imod lovforslaget er der til folketingsudvalget og justitsministeriet indkommet protester med ca. 40.000 underskrifter, og en af forslagets skarpeste modstandere,

den færøske socialdemokrat Johan Nielsen gør forsøg på at få lovforslaget sendt til folkeafstemning, men har inden fristens udløb 21/3 kun fået 18 folketingsmedlemmers underskrift på begæring om folkeafstemning, medens der kræves 60.

Nationalbankens årsberetning fastslår, at underskuddet på betalingsblalancen er så stort, at det vil kræve flere års målbevidst indsats at få det elimineret, men at denne indsats er nødvendig, hvis Danmark ikke skal risikere at blive stillet overfor krav udefra om en så hurtig nedbringelse af underskuddet, at der bliver væsentlig risiko for en betydelig stigning i ledigheden. I denne periode må den pengepolitiske bevægelsesfrihed være yderst begrænset; det vil være nødvendigt at opretholde et højt renteniveau, og Nationalbanken kan derfor foreløbig ikke ændre sin holdning til obligationsmarkedet, der har fundet udtryk i, at den i flere måneder har undladt at købe obligationer.

Nationalbanken meddeler, at der efter et møde med bankernes og sparekassernes organisationer er opnået enighed om, at der i de kommende 6 måneder ikke må ske nogen forøgelse af de samlede beløb for etablerede og tilsagte lån i forhold til ultimo februar 1970. Undtaget er byggelån til finansiering af det sociale boligbyggeri, hvis omfang er fastsat ved lov. Nationalbanken henstiller til hvert enkelt pengeinstitut, at udlånsbegrænsningen overholdes, i modsat fald vil det kunne få konsekvenser for lånemulighederne i Nationalbanken. I en fællesudtalelse af Nationalbanken, Danske Bankers Fællesrepræsentation og Danmarks Sparekasseforening hedder det, at stramningen af finanspolitikken vil virke i retning af en formindskelse af det uholdbart store betalingsbalanceunderskud, men at det er nødvendigt, at også pengepolitikken bidrager til denne udvikling.

19. – Finanslovforslaget for 1970–71 vedtages ved 3. behandling med regeringspartiernes og socialdemokratiets stemmer, idet s. dog pointerer, at de ikke hermed går ind for regeringens økonomiske politik. Imod stemmer den øvrige opposition (i de nærmest foregående år har socialistisk folkeparti stemt for finansloven). Forinden har tinget forkastet et dagsordensforslag, stillet af Poul Dam (s.f.), om at stille fortsættelse af tredie behandling af finanslovforslaget i bero og henvise det til fornyet behandling i finansudvalget, idet man samtidig opfordrer regeringen til at fremsætte forslag til midlertidig bevillingslov i overensstemmelse med grundlovens § 45, stk. 2. Som begrundelse anføres, at oplysningerne i den økonomiske årsoversigt (se 17/3) og regeringens reaktion herpå viser, at finanslovforslaget ikke giver et virkelighedstro billede af regeringens hensigter for 1970–71. Dagsordenen nedstemmes af regeringspartierne og socialdemokratiet.

Finanslovforslaget med de ændringer, der er vedtaget ved 3. behandling, balancerer med ca. 34.8 milliarder kr. og viser et kasseoverskud på 1.686 mill. kr. Socialdemokratiets ordfører Lysholt Hansen erklærer, at kasseoverskuddet bliver langt større, måske 2 milliarder kr. Blandt de forkastede ændringsforslag ved 3. behandling er et socialdemokratisk om 150 mill. kr. ekstra til vanskeligt stillede kommuner og et venstresocialistisk om 6 mill. kr. til humanitær og teknisk bistand til befrielsesbevægelser i Angola, Portugisisk Guinea og Mozambique. Dette forslag støttes af s.f., medens s. undlader at stemme.

20. – LO's forretningsudvalg beslutter at opsige samarbejdsudvalgsaftalen, således at den udløber 1/7.

Dansk Arbejdsgiverforenings forretningsudvalg vil opfordre alle medlemsvirksomheder til at videreføre ikke blot samarbejdsudvalgene, men også andre kontaktorganer, der har til formål at forbedre samarbejdet.

24. – Forbundsformand Hans Rasmussen udtaler, at muligheden for et forlig mellem arbejdsgiverforeningen og LO om en ny hovedaftale og om nye forhandlingsregler er meget ringe.